

Smjernice za zaštitu privatnosti u medijima

www.coe.int/freedomofexpression
www.coe.int/dataprotection

Prevod sufinansiran
od strane Europske unije

Smjernice za zaštitu privatnosti u medijima

Smjernice za zaštitu privatnosti u medijima

Naslov u originalu, na engleskom jeziku:
Guidelines on safeguarding privacy in the media

Mišljenja izražena u ovoj publikaciji su
odgovornost autora i ne odražavaju nužno
zvanična mišljenja Europske unije i Vijeća Europe.

© Vijeće Europe, juli 2020. Sva prava zadržana.
Licencirano Europskoj uniji pod uvjetima. Nijedan
dio ove publikacije ne smije biti preveden,
reproduciran ili prenesen, ni u jednom vidu i ni
na koji način, elektronskim (CD, internet, itd.) ili
mehaničkim putem, uključujući i fotokopiranje,
snimanje ili neki drugi vid skladištenja
informacija ili njihovog smještanja u sisteme
za dalje preuzimanje, bez prethodne pismene
dozvole Direktorata za komunikacije (F-67075
Strasbourg Cedex ili publishing@coe.int). Sva
druga prepiska vezana za ovaj dokument treba da
bude upućena Komitetu za medije i informaciono
društvo (CDMSI) i Komitetu Konvencije 108
(Konvencija Vijeća Europe o zaštiti lica u odnosu na
automatsku obradu ličnih podataka).

Foto: Vijeće Europe

Korice i prelom: Odjeljenje za izradu dokumenata i
publikacija (SPDP), Vijeće Europe.

© Vijeće Europe, oktobar 2018.

Publikacija je prevedena i objavljena okviru
zajedničkog programa Europske unije i Vijeća
Europe „Horizontal Facility za Zapadni Balkan i
Tursku 2019–2022“, i projekta „Sloboda izražavanja
i sloboda medija u Bosni i Hercegovini (JUFREX)“.

Sadržaj

1.	UVOD	5
2.	SLOBODA IZRAŽAVANJA, ULOGA MEDIJA I ODGOVORNO NOVINARSTVO	6
2.1.	Sloboda izražavanja	6
2.2.	Mediji kao čuvari javnog interesa s pravima i odgovornostima	6
2.3.	Odgovorno novinarstvo u odnosu na tabloidno novinarstvo	7
3.	PRIVATNI ŽIVOT I UVJETI ZA OBJAVLJIVANJE STVARI IZ PRIVATNOG ŽIVOTA	9
3.1.	Privatni život	9
3.2.	Pristanak	9
3.3.	Javni interes	10
3.4.	Okvir za uspostavljanje ravnoteže između prava na privatnost i slobode izražavanja	13
4.	POSEBNA PITANJA KOJA SE ODOSE NA PRIVATNI ŽIVOT	17
4.1.	Porodica, dom, imovina	17
4.2.	Fizički i moralni integritet	18
4.3.	Pravo na sopstvenu sliku	19
4.4.	Prepiska	21
5.	IZVJEŠTAVANJE O KRIVIČNIM DJELIMA	22
5.1.	Opći principi	22
5.2.	Pravo žrtava (maloljetnika) na zaštitu identiteta	22
5.3.	Pravo na privatnost lica za koje se pretpostavlja da je pedofil	22
5.4.	Otkrivanje identiteta policijskog službenika pod istragom	23
5.5.	Osumnjičena lica	23
5.6.	Objavlivanje banalnih pojedinosti o optuženim licima	23
5.7.	Lica lišena slobode	23
5.8.	Osuđena lica u stanju emocionalne razdražljivosti	24
5.9.	Osuđena lica puštena na uvjetnu slobodu	24
6.	ETIČKI KODEKSI I INSTRUMENTI ZA SAMOREGULACIJU	25
7.	PRINCIPI ZAŠTITE PODATAKA	26
7.1.	Prava pojedinaca	26
7.2.	Mjere sigurnosti	28
7.3.	Obrada komercijalnog sadržaja	28
7.4.	Najbolje prakse za osiguravanje i pokazivanje poštovanja propisa	29
8.	REFERENCE	30

1. Uvod

Ove smjernice sadrže skup standarda Vijeća Europe (Vijeće/SE) i Europskog suda za ljudska prava (Sud) koji se odnose na zaštitu privatnosti javnih ličnosti i privatnih lica u medijima¹. Oni također obuhvataju principe zaštite podataka o ličnosti koji se zasnivaju na raznim regulatornim instrumentima i najboljim praksama.

Što se tiče standarda za uspostavljanje ravnoteže između prava na privatni život i prava na slobodu izražavanja i njihovog međusobnog osnaživanja, oni su strukturirani u pet odjeljaka, a prvo se daje pregled prava na slobodu izražavanja, ulogu medija i koncept odgovornog novinarstva. Zatim se detaljno izlaže koncept privatnog života i uvjeti za objavljivanje privatnih stvari, uz pružanje konkretnih primjera slučajeva u kojima se radilo o izvještavanju o privatnim aspektima života. Na kraju, standardi sadrže ključne standarde za zaštitu privatnosti tokom izvještavanja o krivičnim djelima. Postoji dodatni odjeljak o značaju novinarskih etičkih kodeksa i drugih instrumenata za samoregulaciju.

Smjernice su namijenjene novinarima² i ostalim medijskim profesionalcima, a njihov cilj je da im pomognu u praktičnoj primjeni navedenih standarda u slučaju pojedinačnih dilema koje se odnose na etiku. Iz tog razloga su izostavljene pojedinosti pravnih testova i vježbi uspostavljanja ravnoteže između prava.

Upućivanja na predmete Suda se nalaze u posljednjem odjeljku smjernica za one koji su zainteresirani da prouče sudsku praksu Suda i standarde predviđene podzakonskim aktima Vijeća Europe, iz pravnog ugla.

Fokus smjernica je isključivo na postojećim standardima Vijeća i Suda (osim u dijelu koji se bavi principima zaštite podataka koji također obuhvataju nacionalne i EU standarde i najbolju praksu); njima se ne uvode novi standardi niti imaju bilo kakvu pravnu snagu. Treba ih smatrati alatom za savjetovanje. S obzirom na to da imaju za cilj da budu sažete, kratke i pregledne, smjernice se fokusiraju samo na najvažnije elemente zaštite privatnosti u medijima. Novinari koji ih koriste podstiču se da pruže povratne informacije, a smjernice ostaju otvorene za dalja ažuriranja i buduća poboljšanja.

---

1. Za potrebe ovih Smjernica, izraz „mediji“ treba shvatiti u skladu s važećim standardima Vijeća Europe navedenim u odjeljku Reference, a posebno s Preporukom CM/Rec(2018)1 o medijskom pluralizmu i transparentnosti vlasništva nad medijima i Preporukom CM/Rec(2011)7 o novom poimanju medija.

2. Za potrebe ovih Smjernica, izraz „novinar“ treba shvatiti u skladu s važećim standardima Vijeća Europe navedenim u odjeljku Reference, a posebno u skladu s Preporukom CM/Rec(2016)4 o zaštiti novinarstva i sigurnosti novinara i ostalih medijskih aktera.

2. Sloboda izražavanja, uloga medija i odgovorno novinarstvo

2.1. Sloboda izražavanja

Pravo na slobodu izražavanja je pravo koje je garantirano svima. Ono obuhvata pravo na posjedovanje mišljenja i primanje i širenje informacija i ideja bez miješanja organa javne vlasti. Međutim, države ipak imaju pravo da traže licenciranje radiodifuznih, televizijskih ili kino operatera.

Ovo pravo je suštinski element demokratskog društva i osnovni uvjet za njegov napredak i za samoispunjenje svakog pojedinca. Idući i dalje od informacija i ideja koje se prihvataju s odobravanjem ili se ne smatraju uvredljivim ili nailaze na ravnodušnost, pravo na slobodu izražavanja proteže se i na informacije koje mogu da uvrijede, šokiraju ili čak uznemire.

Pluralizam medija je važan aspekt prava na slobodu izražavanja. U demokratskom društvu, pluralizam mišljenja u medijima mora ne samo da se tolerira, već i aktivno promovira i omogućava. U medijima se moraju čuti i odraziti različiti glasovi i mišljenja koja postoje u društvu. Na ovaj način se gradi tolerancija i slobodoumnost.

2.2. Mediji kao čuvari javnog interesa s pravima i odgovornostima

Medijski radnici smatraju se čuvarima javnog interesa koji imaju suštinski važnu ulogu u demokratskom društvu. Oni imaju dužnost da šire informacije i obavještavaju javnost o svim pitanjima od javnog interesa, a javnost ima pravo da te informacije primi.

Ipak, pravo novinara na slobodu izražavanja nije apsolutno. Novinari imaju prava i odgovornosti. U tom smislu, izraz „prava“ se tumači kao prerogativ novinara da se bave svojom profesijom i izvještavaju o pitanjima od javnog interesa, dok izraz „odgovornosti“ znači da treba da postupaju u dobroj vjeri i daju tačne i pouzdane informacije u skladu s etikom novinarstva.

Novinari su u obavezi da provjere činjenice prije nego što ih objave, mada isti zahtjev ne važi kad izvještavaju o vrijednosnim sudovima (mišljenjima) i objavljuju ih. Međutim, čak i mišljenja treba da imaju neke činjenične osnove. U predmetu *Bodrožić protiv Srbije*, sud je smatrao prihvatljivim da novinar kritizira historičara nazivajući ga „idiotom“ i „fašistom“, jer je njegovo mišljenje objavljeno kao odgovor na nastup historičara u televizijskoj emisiji u kojoj je on diskutirao o etničkim i nacionalnim napetostima na Balkanu. Zbog toga uvredljive riječi nije trebalo tumačiti kao činjenične navode, već kao mišljenje koje je bilo reakcija na netrpeljivost ovog historičara prema nacionalnim manjinama.

U posebnim okolnostima, opravdano je da novinari ne provjeravaju činjenične navode. Na primjer, kad novinari izvještavaju o sadržaju zvaničnih izvještaja ili informacijama iz državnih ili javnih evidencija, od njih se ne zahtijeva da sprovedu dodatna nezavisna istraživanja kako bi potvrdili te činjenice.

Na novinarima je da odluče kako će novinski članak biti prikazan i dozvoljeno im je da koriste određeni stepen preuveličavanja ili čak provokacije. Stoga mogu obogatiti članke i pokušati da ih učine atraktivnim, pod uvjetom da ne daju pogrešne prikaze ili dovode čitaoce u zabludu.

U izvještavanju o stvarima koje su privatne prirode, novinari mogu da budu ograničeni sudskim zabranama, jer prethodno ograničenje objavljivanja nije zabranjeno. Međutim, važno je znati da su pravosudni organi u obavezi da pažljivo procijene sudske zabrane koje se odnose na štampu, jer su vijesti roba koja lako propada i odlaganje objavljivanja neke vijesti, čak i na kratko, lako je može lišiti bilo kakve vrijednosti i zanimljivosti.

Kad god je to moguće i izvodljivo, novinari bi trebalo da zatraže komentare od aktera svojih izvještaja, mada nisu obavezni da ih obavijeste prije objavljivanja ili emitiranja. U predmetu *Mosley protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, lice o kome je riječ je fotografirano i snimano kako učestvuje u sadomazohističkim aktivnostima s prostitutkama. On je uspješno tužio list zbog kršenja njegovog prava na privatnost, ali je također pokušao da zakonski prisili medije da prethodno obavještavaju lica o kojima je riječ o svojoj namjeri da objave materijal. Sud je, međutim, odlučio da nije potrebno da mediji prethodno obavještavaju o namjeravanom objavljivanju one koji su prikazani u tim izvještajima.

2.3. Odgovorno novinarstvo u odnosu na tabloidno novinarstvo

Odgovorno novinarstvo znači da novinari obavljaju svoju profesiju postupajući u dobroj vjeri i prikupljajući i šireći informacije u skladu s novinarskom etikom. Staraju se o tome da izvještavanje bude izbalansirano tako da što više puta pokušavaju da prije objavljivanja kontaktiraju lica o kojima je riječ radi komentara.

Tabloidno novinarstvo znači da se lične informacije (posebno fotografije) prikupljaju u atmosferi stalnog uznemiravanja, koje može da stvori vrlo snažan osjećaj upliva u privatni život ili čak progona lica o kojima je riječ.

To da li lične informacije objavljuje novinar koji se pridržava principa odgovornog novinarstva ili tabloidi koji takve informacije objavljuju isključivo da bi udovoljili radoznalosti javnosti važan je element pravne procjene. Novinari koji se bave odgovornim novinarstvom uživaju jaču zaštitu svog prava na slobodu izražavanja. Međutim, nije na nacionalnim vlastima da odluče koje bi tehnike izvještavanja novinari trebalo da koriste.

Novinari bi trebalo da budu svjesni da javnost ne mora da zna gdje se nalazi neko poznato lice ili kako se privatno ponaša, čak i kad se to lice pojavi na mjestima koja se ne mogu uvijek opisati kao potpuno privatna.

Objavljivanje fotografija s pratećim komentarima koji se odnose isključivo na detalje iz privatnog života, koje su napravljene bez pristanka, a naročito kad su napravljene krišom iz daljine, vjerovatno će narušiti pravo na privatnost javnih ličnosti. Ne smatra se nužno da takve fotografije doprinose raspravi od općeg interesa. Ovaj je standard još stroži u slučajevima u kojima se radi o privatnim licima.

Novinari su, u principu, dužni da poštuju zakon i etičke kodekse tokom izvještavanja o vijestima i trebalo bi da budu krajnje oprezni u situacijama koje mogu da predstavljaju kršenje važećih zakona. Kršenje zakona može biti opravdano samo u situacijama kad interes da se javnost informira preteže nad dužnošću da se poštuju uobičajeni (krivični) zakoni. Na primjer, novinar mora da se pridržava policijskog naređenja da napusti mjesto događaja tokom javnih demonstracija ili rizikuje da ga pripadnici organa reda liše slobode. Isto tako, novinari koji se odluče da, na primjer, nelegalno kupuju vatreno oružje kako bi dokazali da se do oružja može lako doći, ne mogu da očekuju da budu izuzeti od krivičnog gonjenja.

3. Privatni život i uvjeti za objavljivanje stvari iz privatnog života

3.1. Privatni život

Pravo na privatni život je garantirano svima.

Pojam privatnog života je širok pojam bez neke stroge definicije, koji obuhvata, ali se ne ograničava na fizički i psihološki integritet lica i više aspekata identiteta lica, kao što su rodna identifikacija i seksualna orijentacija, ime ili elementi koji se odnose na pravo nekog lica na sopstvenu sliku. Ugled lica je također dio prava na privatni život.

Privatni život se proteže i na pravo slobodnog uspostavljanja i razvijanja odnosa (uključujući i ljubavne) sa drugim ljudima. Pored toga, smatra se da informacije koje se odnose na zdravstvena stanja, kućne adrese, očinstvo djeteta rođenog van braka i seksualne aktivnosti spadaju u sferu privatnog života.

Pravo na privatnost znači da svi, tj. privatne i javne ličnosti imaju pravo da žive u privatnosti daleko od neželjene pažnje (uz određene izuzetke).

Načelno, objavljivanje materijala koji se bavi strogo privatnim stvarima predstavlja narušavanje prava na poštovanje privatnog života, osim ako nije dobijen pristanak lica o kome je riječ ili ako se smatra da je takvo objavljivanje u javnom interesu. Odluke o tome šta se smatra privatnim, a šta je ušlo u javnu sferu, kao takve, novinari moraju sami donositi u svakom pojedinačnom slučaju.

Što je intimniji aspekt privatnog života koji se otkriva, to ozbiljnije mora da bude opravdanje.

3.2. Pristanak

Po pravilu, lične informacije ne treba objavljivati bez pristanka lica o kome je riječ. Pristanak je važan element u određivanju toga da li objavljivanje detalja iz privatnog života narušava pravo na privatnost.

Ipak, informacije o pojedincima mogu se objavljivati i bez pristanka ukoliko postoji preovlađujući javni interes, tj. ako je objelodanjivanje informacije opravdano općim interesom ili zabrinutošću, za koji se smatra da preteže nad razmatranjima vezanim za privatnost lica o kome je riječ. Koncept javnog interesa može, prema tome, da predstavlja „alternativno opravdanje“ za objavljivanje.

Tvrdeći da se krši njeno pravo na privatnost, princeza Caroline Von Hannover se nekoliko puta žalila zbog objavljivanja fotografija iz njenog privatnog života u njemačkim časopisima. Sud je također razmotrio način na koji su fotografije bile pribavljene, naglašavajući važnost dobijanja pristanka lica koja se nalaze na njima.

Na primjer, u predmetu *Von Hannover 2 protiv Njemačke* objavljena je slika princeze na skijanju, zajedno sa člankom o bolesti njenog oca, za koji je utvrđeno da doprinosi raspravi od općeg interesa. Stoga je, čak i u odsustvu njenog pristanka, zaključeno da je objavljivanje bilo opravdano.

Međutim, kod bilo kog objavljivanja bez pristanka pravilo je sljedeće: što je stvar privatnija, to je veća potreba za oprežnošću. Na primjer, nečije ljubavne veze su, u principu, strogo privatna stvar. Shodno tome, detalji koji se tiču seksualnog života ili intimnih odnosa pojedinca mogu se objaviti bez pristanka samo u izuzetnim okolnostima. To je bio slučaj u predmetu *Couderc i Hachette Filipacchi Associés protiv Francuske*, koji je detaljnije prikazan u nastavku.

U praksi, informacije i slike objavljene uz pristanak lica o kojima je riječ uglavnom ne predstavljaju problem. Sudski postupci se uglavnom pokreću u slučajevima kad nije dobijen takav pristanak. U narednim poglavljima biće predstavljeno nekoliko predmeta Suda u kojima se radi o objavljivanju materijala bez pristanka lica. Autori su, međutim, tvrdili da je objavljivanje u ovim slučajevima bilo u javnom interesu.

3.3. Javni interes

Uopćeno govoreći, javni interes se odnosi na pitanja koja utiču na javnost do te mjere da ona s pravom (legitimno) može da bude zainteresirana za njih, koja privlače pažnju javnosti ili izazivaju znatnu zabrinutost.

Oblasti za koje se smatra da su od javnog interesa obuhvataju, ali se ipak ne ograničavaju na zloupotrebu javnih funkcija, nenamjensko korištenje državnog novca, zaštitu javnog zdravlja, sigurnosti i životne sredine, zaštitu nacionalne sigurnosti, kriminal i društveno ponašanje i slične političke i socioekonomske teme.

Novinari obično mogu da objavljuju lične informacije kad je to u funkciji neke veće vrijednosti i kad se koriste za raspravu o nekom pitanju od javnog interesa (objavljene lične informacije treba da služe nekoj važnoj svrsi). Što je veća vrijednost informacije za javnost, to veći ustupak mora da se učini u pogledu interesa lica da bude zaštićeno od objavljivanja i obrnuto.

U skladu s tim, novinari mogu da prenesu lične informacije koje je lice o kome je riječ već objavilo. U predmetu *Krone Verlag GmbH & Co. KG protiv Austrije*, novinar je preuzeo i iskoristio sliku političara s vebajta Parlamenta uz članak u kome se otkriva da je on navodno nezakonito primao platu. Novinari također mogu da prenose informacije i fotografije privatnih lica koje su prvobitno objavljene uz njihov pristanak, ukoliko se radi o informaciji od legitimnog javnog interesa (*Eerikainen i drugi protiv Finske*).

Novinski izvještaji ne moraju u potpunosti biti posvećeni raspravi od javnog interesa da bi doprinijeli toj raspravi, jer može biti dovoljno da se članak tiče takve rasprave ili da sadrži jedan ili više elemenata takve rasprave.

Teško je jasno definirati javni interes zbog rizika da se neka pitanja isključe ili da se predloži pretjerano uska definicija. Odluka o tome da li objaviti lične informacije o nekoj javnoj ličnosti ili privatnom licu uvijek će zavisiti od okolnosti slučaja. Od novinara se stoga očekuje da primijene test javnog interesa i odmjerne snagu razloga za i protiv objelodanjivanja u svakom pojedinačnom slučaju.

Pri utvrđivanju javnog interesa, ono što novinarima treba da bude bitno jeste da li novinski izvještaj može da doprinese raspravi od općeg interesa, a ne da li će uspjeti da u potpunosti postignu taj cilj. U predmetu *Erla Hlynsdottir protiv Islanda (br. 2)* novinar je izvještavao o tome da su direktor hrišćanskog rehabilitacionog centra i njegova supruga bili umiješani u seksualne igre s pacijentima centra. Iako supruga na kraju nije bila osuđena, izvještavanje o navodima koji su se odnosili na privatne seksualne aktivnosti doprinijelo je javnom interesu.

Javni interes se između ostalog odnosi i na pitanja koja mogu da izazovu znatne kontroverze ili da obuhvate problem u vezi s kojim bi javnost imala interes da bude obaviještena, ali se ne može svesti na glad javnosti za informacijama o privatnom životu drugih ili na želju čitalaca za senzacionalizmom, pa čak i voajerizmom, kao što je bio slučaj s objavljivanjem detalja o seksualnim aktivnostima Maxa Mosleyja u pomenutom predmetu Suda. Ako je jedini cilj članka da zadovolji radoznalost čitalačke publike u vezi sa detaljima nečijeg privatnog života, ne može se smatrati da doprinosi bilo kojoj raspravi od općeg interesa za društvo.

3.3.1 Javne ličnosti

Javne ličnosti su lica koja obavljaju javnu funkciju i/ili koriste javne resurse. U širem smislu, javne ličnosti obuhvataju sve one koji imaju neku ulogu u javnom životu, bez obzira na to da li je u pitanju oblast politike, ekonomije, umjetnosti, društvena sfera, sport ili neka druga oblast.

Privatni životi ljudi postali su veoma unosna roba za neke medije. Mete su uglavnom javne ličnosti, jer detalji njihovog privatnog života imaju svrhu da podstaknu prodaju. Ipak, javne ličnosti treba da znaju da položaj koji oni zauzimaju u društvu – u mnogim slučajevima po sopstvenom izboru – automatski povlači pojačan pritisak na njihovu privatnost.

Pri određivanju da li je neko lice javna ličnost, za novinare je manje važno da li je određeno lice zaista poznato javnosti. Novinare ne mogu da ograničavaju tvrdnje lica o kojima je riječ da oni zapravo nisu poznati javnosti. Ono što je važno jeste da li je lice ušlo u javnu arenu učestvujući u nekoj javnoj raspravi, aktivnim djelovanjem u oblasti od javnog značaja ili u javnoj raspravi.

Javne ličnosti se neizbježno i svjesno izlažu pažljivom praćenju svake njihove riječi kako od strane novinara, tako i javnosti uopće. Zbog toga je njihovo pravo da svoj privatni život drže dalje od očiju javnosti ograničenije. Slobodi izražavanja u sferi politike bio bi nanesen težak udarac ako bi javne ličnosti mogle da cenzuriraju štampu i javnu raspravu u ime prava ličnosti.

Prilikom izvještavanja o pitanjima koja obuhvataju privatne aspekte života, novinari bi trebalo da posvete posebnu pažnju ulozi ili funkciji lica o kome je riječ i prirodi aktivnosti koje su predmet novinskog izvještaja. U zavisnosti od toga da li je njemu ili njoj povjerena neka zvanična funkcija, lice će uživati manje ili više ograničeno pravo na svoju intimu. Na primjer, princeza Caroline von Hannover smatra se javnom ličnošću, ali ne obavlja nijednu zvaničnu funkciju, što joj omogućava pravo da uživa u većem stepenu privatnosti od onog koji uživa lice koje ima javnu funkciju.

Javne ličnosti s najnižim očekivanjima u pogledu privatnosti su političari. Vršenje javne funkcije ili težnja ka političkoj funkciji nužno izlaže pojedinca (i poslije smrti) pažnji javnosti, uključujući i brojne oblasti koje spadaju u privatni život. U predmetu *Editions Plon protiv Francuske*, novinar i nekadašnji lični ljekar bivšeg francuskog predsjednika Miterana (Mitterrand) su napisali knjigu u kojoj je opisano njegovo zdravstveno stanje tokom mandata. Nasljednici predsjednika su podnijeli uspješnu tužbu da bi se zabranila dalja distribucija knjige, tvrdeći da je ona narušila privatnost bivšeg predsjednika i miješala se u lični život i osjećanja njegove udovice i djece. Sud je, međutim, presudio u korist novinara i ljekara, zaključivši da je u javnom interesu da se razgovara o istorijatu predsjednika koji je tu dužnost obavljao u dva mandata.

Određene privatne aktivnosti javnih ličnosti ne mogu se smatrati privatnim zbog njihovog potencijalnog uticaja, gledano iz ugla uloge koju te ličnosti imaju u političkoj ili društvenoj sferi, kao i zbog rezultirajućeg interesa javnosti da o tome bude obaviještena. Na primjer, hapšenje poznatog televizijskog glumca (koji bi se mogao smatrati uzorom mladih) zbog posjedovanja i korištenja nedozvoljenih droga vjerovatno će se smatrati pitanjem od javnog interesa o kome vrijedi izvještavati.

Novinari bi trebalo da poštuju legitimna očekivanja javnih ličnosti u pogledu privatnosti kad se bave nekim isključivo privatnim aktivnostima kao što je bavljenje sportom, šetnja, izlazak iz restorana ili kad su na odmoru ili u partnerskim odnosima (bračni problemi, vanbračne veze), ako izvještavanje ne doprinosi pitanju od javnog interesa.

3.3.2 Privatna lica

Privatna lica, koja nisu ušla u javnu sferu, u načelu uživaju veću zaštitu svog prava na privatnost. Međutim, njihove aktivnosti mogu ih uvesti u javnu sferu, zbog čega novinari nemaju apsolutnu zabranu izvještavanja o njima, čak i bez njihovog pristanka.

U određenim slučajevima novinari mogu da izvještavaju o privatnim licima, pa čak i da ih imenuju. U predmetu *Standard Verlags GmbH protiv Austrije (br. 3)*, list je izvještavao o špekulativnim gubicima koje je pretrpjela banka i krivičnoj istrazi u vezi s tim. U svom izvještavanju, list je imenovao bankara pod istragom. Iako se bankar nije mogao smatrati javnom ličnošću kao visoki službenik banke i sin političara, sud je utvrdio da je novinar ipak imao osnova da objavi njegovo ime, jer je on vodio sektor sredstava u banci u vrijeme kad su nastali gubici.

Privatna lica koja su dobrovoljno umiješana u kontroverzne poduhvate ne mogu da očekuju apsolutnu privatnost. Na primjer, novinarima bi bilo dopušteno da imenuju lica koja imaju posla s prostitutkama (u mnogim zemljama se vode stalne rasprave o tome da li striptiz klubovi treba da podliježu strožim propisima ili da budu potpuno zabranjeni). S tim u vezi, izborom da se bave veoma kontroverznim poslom, ova privatna lica ušla su u javnu sferu i na taj način se izložila praćenju od strane novinara.

Novinari bi trebalo da posvete posebnu pažnju širim implikacijama koje objavljivanje ličnih informacija može da povlači za sobom, kao što je moguće isključenje iz lokalne zajednice. U predmetu *Armoniené protiv Litvanije* (detaljnije prikazan u daljem tekstu), Sud se bavio pitanjem teške moralne i psihološke traume koju je pretrpjela cijela porodica, što ih je natjeralo da se presele iz svog sela, nakon što je novinar objelodanio da je član te porodice zaražen HIV-om.

3.4. Okvir za uspostavljanje ravnoteže između prava na privatnost i slobode izražavanja

3.4.1. Doprinos raspravi od općeg interesa

Glavni aspekt koji novinar mora da razmotri prilikom odlučivanja da li će objelodaniti informacije o nečijem privatnom životu jeste da li novinski izvještaj može da doprinese raspravi od općeg interesa. Ovaj koncept se ne razlikuje na bilo koji suštinski način od koncepta javnog interesa; na taj način, doprinosom raspravi od općeg interesa definiran je cilj „javnog interesa“.

Nekoliko primjera iz sudske prakse Suda:

» U predmetu *Couderc i Hachette Filipacchi Associés protiv Francuske*, jedan francuski časopis je objavio priču o vanbračnom djetetu princa Alberta II od Monaka. Objavljivanje ove informacije bilo je u funkciji interesa javnosti da bude upoznata s pravilima nasljeđivanja koja mogu da spriječe da djeca rođena van braka naslijede prijesto. Osim toga, članovi vladarske porodice su i dio savremene istorije; stoga postoji interes javnosti za njihove živote.

» U predmetu *White protiv Švedske*, dva lista su objavila seriju članaka u kojima je Anthonyju Whiteu više izvora pripisivalo razna krivična djela, uključujući i ubistvo bivšeg švedskog premijera Ulofa Palmea 1986. godine. Sud je smatrao da su neriješeno ubistvo Ulofa Palmea i tok istrage bila pitanja koja su izazivala ozbiljan interes i zabrinutost javnosti.

» U predmetu *Selistö protiv Finske*, novinar je osuđen i novčano kažnjen zbog toga što je oklevetao hirurga, napisavši dva članka u kojima se tvrdilo da je pacijent umro zbog toga što je hirurg konzumirao alkohol tokom noći koja je prethodila operaciji. Sud je zaključio da su se iznošenje ličnih iskustava muža koji je ostao udovac, kao i pitanja sigurnosti pacijenata, ticala važnog aspekta zdravstvene zaštite i kao takva pokrenula ozbiljna pitanja koja imaju uticaja na javni interes.

» U predmetu *Guseva protiv Bugarske*, predstavnica udruženja koje se bavi zaštitom prava životinja izdejstvovala je tri pravosnažne sudske naredbe kojima se od gradonačelnika zahtijevalo da joj dostavi informacije o postupanju s lutalicama nađenim na ulicama grada na čijem je čelu bio. Smatralo se da je postupanje sa životinjama stvar od općeg interesa i da doprinosi javnoj raspravi.

» U predmetu *Schweizerische Radio-und Fernsehgesellschaft SRG protiv Švicarske*, zatvor je odbio da dozvoli televizijskoj stanici da obavi televizijski intervju u zatvoru, sa zatvorenicom koja služi kaznu za ubistvo. Medijska kuća je namjeravala da intervju emitira u jednom od programa na švicarskoj televiziji koji se najduže održao. Sud je naveo da nema sumnje da je izvještaj o ženi osuđenoj za ubistvo, koja je stalno tvrdila da je nevinna, privlačio javni interes i doprinosio raspravi o pravilnom funkcioniranju pravosudnog sistema.

» Međutim, ne smatra se da slike i informacije čisto lične prirode doprinose raspravi od općeg interesa. U predmetu *Von Hannover protiv Njemačke*, objavljivanje slika princeze von Hannover kako se bavi sportskim aktivnostima, bez njenog pristanka, za posljedicu je imalo kršenje njenog prava na privatnost.

3.4.2. Uloga lica o kome je riječ i tema izvještaja

Kao što je već rečeno, privatno lice nepoznato javnosti može tražiti posebnu zaštitu svog prava na privatni život, što doduše ne važi za javne ličnosti, posebno kad su u pitanju političari.

U predmetu *Renaud protiv Francuske*, podnosilac predstavke je osuđen u krivičnom postupku za klevetu i javno vrijeđanje osobe koja vrši javnu funkciju, zbog primjedbi objavljenih na vebajtu udruženja čiji je on bio predsjednik i urednik vebajta. Sud je smatrao da kad se rasprava odnosi na delikatnu temu, poput svakodnevnog života lokalnih stanovnika i njihovih stambenih objekata, političari moraju da pokažu posebnu trpeljivost prema kritici.

U predmetu *Feldek protiv Slovačke*, naučno-istraživački radnik u oblasti književnosti objavio je autobiografiju u kojoj je opisao, između ostalog, kako ga je sovjetski vojni sud osudio po osnovu toga što mu je bilo naređeno da špijunira sovjetsku vojsku. Kasnije je postao ministar kulture i obrazovanja Republike Slovačke, a štampa je prenijela dijelove knjige. Sud je smatrao da se on neizbježno i svjesno izložio pažljivom preispitivanju svojih riječi i djela od strane novinara i javnosti uopće, te da stoga mora da pokaže veći stepen tolerancije.

Isto ne važi za državne službenike, jer oni sebe ne izlažu svjesno pomnom preispitivanju svake njihove riječi i djela u mjeri u kojoj to čine političari. Stoga mediji i novinari ne bi trebalo da se prema njima odnose jednako kao i prema političarima kad je riječ o kritiziranju njihovih postupaka.

Također, novinari moraju da budu posebno pažljivi kad izvještavaju o ugroženim grupama ili grupama koje imaju posebne potrebe. Na primjer, djecu i mlade treba zaštititi zbog inherentne ranjivosti koju njihova životna dob podrazumijeva, što važi i u kontekstu medijskog izvještavanja.

Posebno treba uzeti u obzir zrelost djeteta kad se citiraju njegovi komentari. Dijete možda nije dovoljno svjesno uticaja svojih riječi i mediji imaju etičku odgovornost da djetetu ne nanesu štetu.

Nadalje, u slučajevima kad roditelji ili zakonski zastupnici iznose negativne, osjetljive ili druge neprikladne komentare o djeci koja su im povjerena na brigu, novinari treba da obrate posebnu pažnju na najbolji interes djeteta. Oni bi trebalo da objavljuju takve informacije samo kad postoji preovlađujući javni interes, ali treba izbjegavati pominjanje imena djeteta, osim ako to nije neophodno, kako bi se izbjegla doživotna povezanost s negativnim ili neprijatnim komentarima.

U takvim slučajevima, kad se ime djeteta ne pominje i ne prikazuje lice, novinari bi trebalo da izbjegavaju i objavljivanje informacija na osnovu kojih se dijete može indirektno identificirati (kao što su fotografije roditelja ili tačno mjesto gdje se porodica nalazi, itd.).

Prilikom sprovođenja istraživanja među ljudima kojima je potrebna zaštita, traži se uzdržanost, posebno kad je riječ o licima koja ne vladaju u potpunosti svojim mentalnim ili fizičkim sposobnostima ili su izložena krajnje osjetljivoj situaciji. Novinari bi trebalo da izbjegavaju iskorištavanje ranjivosti ovih ljudi da bi pribavili informacije.

3.4.3. Ranije ponašanje lica o kome je riječ

To što je neko davao intervju novinarima u prošlosti, bio prisutan u medijima u nekoj drugoj formi, pa čak i saradivao sa štampom u ranijim prilikama, ne može da posluži kao argument da se takvo lice liši prava na privatnost.

Dobrovoljno objelodanjivanje informacija od strane javnih ličnosti ipak može da oslabi stepen zaštite na koju to lice ima pravo. U predmetu *Hachette Filipacchi Associés ("Ici Paris") protiv Francuske*, novinar je napisao članak o slavnom pjevaču (uz fotografije) u kom se osvrnuo na pjevačeve velike finansijske poteškoće i ekstravagantne sklonosti. Pjevač je tvrdio da mu je povrijeđena privatnost, ali bez uspjeha, jer je već otkrio informacije o raskošnom načinu na koji je upravljao svojim novcem i trošio ga u svojoj autobiografiji, iz koje je novinar crpio informacije. U slučaju međunarodno poznate manekenke i slavne ličnosti Naomi Campbell (detaljnije opisano u daljem tekstu), s obzirom na njeno ranije javno poricanje uživanja droge, osnovne činjenice o njenoj zavisnosti od narkotika i činjenica da je bila na liječenju bile su legitimno pitanje od javnog interesa i mogle su da budu objavljene.

U jednom drugom predmetu koji se odnosio na objavljivanje slika s vjenčanja, također detaljnije prikazanom u nastavku, Sud je uzeo u obzir činjenicu da je jedan od podnosilaca predstave, koji je i sam bio novinar i televizijski voditelj, već u određenoj mjeri bio otkrio javnosti neke aspekte svog privatnog života. Iz ovog i drugih razloga, objavljivanje slika je bilo opravdano, iako je on unaprijed zamolio štampu da ne izvještava o vjenčanju i preduzeo mjere predostrožnosti kako bi spriječio da štampa o tome izvještava.

3.4.4. Način pribavljanja informacija i njihova istinitost

Novinari su obavezni da postupaju u dobroj vjeri i u njihove odgovornosti spada davanje tačnih činjenica i pouzdanih i preciznih informacija u skladu s novinarskom etikom. Na primjer, u slučajevima nasilnih smrti, tuga koju osjeća porodica žrtve trebalo bi da navede novinare da pokažu obazrivost i oprez.

Novinari bi trebalo da koriste poštena sredstva za pribavljanje informacija i pokažu poštovanje prema licu o kome je riječ. U predmetu *Von Hannover protiv Njemačke*, korišćenje fotoaparata s teleobjektivom da bi se princeza krišom fotografirala dok je bila na odmoru nije smatrano „poštenim načinom“ da se pribave informacije. Međutim, objavljivanje fotografija pjevačice izvučenih iz reklamnog materijala u predmetu *Hachette Filipacchi Associés (“Ici Paris”) protiv Francuske* ocijenjeno je kao prihvatljivo.

Novinari bi trebalo da budu svjesni da je manje vjerovatno da će članak koji je napisan i skraćen kako bi čitaoca naveo na pogrešne zaključke doprinijeti debati od javnog interesa. Tačnost distribuiranih informacija je osnovno načelo zaštite prava na privatnost.

3.4.5. Sadržaj, forma i posljedice objavljivanja

Za novinare je važno da razmotre medij objavljivanja i način na koji je lice o kome je riječ predstavljeno u njemu. Na primjer, umjetnički izraz u poetskom djelu ima mnogo ograničeniji uticaj od masovnih medija.

Što se tiče sadržaja, treba biti posebno oprezan kad se javne ličnosti predstavljaju u negativnom svjetlu, jer je vjerovatnije da će to za posledicu imati povredu privatnosti. Međutim, koncept slobode izražavanja štiti ne samo sadržaj, već i formu i stil izražavanja. Na primjer, satirični opisi, koji po svojoj prirodi uključuju određeni stepen pretjerivanja i iskrivljavanja stvarnosti, ocjenjuju se drugačije od činjeničnih navoda.

Isto tako, važan faktor je i način na koji se objava distribuira – na nacionalnim ili lokalnim medijima s velikim ili ograničenim tiražom. Na primjer, audio-vizuelni i internetski mediji često imaju mnogo direktniji i snažniji efekat od štampanih medija.

Prilikom objavljivanja ličnih informacija, novinari bi trebalo da obrate pažnju na potencijalni uticaj informacija na život ljudi prije nego što ih plasiraju. Uticaj bi mogao da bude toliko negativan da primora čitavu porodicu da se preseli iz svog sela, kao što je ranije pomenuto u predmetu koji se odnosio na HIV, ili da dovede do poništenja usvajanja (predmet *Ageyev protiv Rusije*). Mora se uzeti u obzir da u nekim zemljama protivljenje vladi može da znači opasnost po život ili druge oblike prijetnji, što iziskuje pažljivo razmišljanje o tome da li otkriti identitet ili bilo koje lične podatke pojedinaca koji se suočavaju s progonom kao posledicom objavljivanja informacija.

4. Posebna pitanja vezana za privatni život

4.1. Porodica, dom, imovina

Članovi porodice, rođaci i prijatelji javnih ličnosti, koji nisu i sami javne ličnosti, uživaju veći stepen privatnosti, mada postoje slučajevi u kojima je novinarima dozvoljeno da izvještavaju o njima. U predmetu *Flinkkilä i drugi protiv Finske* objavljivanje imena, godina starosti, slike, pojedinosti o radnom mjestu i porodičnom odnosu partnera javne ličnosti nije se smatralo povredom privatnosti, jer je ona bila umiješana u porodični incident koji je rezultirao prijavom za narušavanje javnog reda (oboje s krivičnim prijavama, novčano kažnjeni i osuđeni).

Članci o djeci javnih ličnosti redovno se pojavljuju u novinama. Ako su takva objavljivanja izvršena samo da bi podstakla tračeve, novinari ne uživaju snažnu zaštitu svog prava na slobodu izražavanja. U predmetu *Zvagulis protiv Litvanije*, list koji je objavio da je poznata pop zvijezda dobila vanbračno dijete povrijedio je njegovo pravo na privatnost, jer novine nisu mogle da tu informaciju dovedu u vezu s profesionalnom aktivnošću pop zvijezde. Sud je smatrao da djetetovo postojanje nije izlazilo iz privatne sfere i da je objavljivanje te informacije bilo stresno za javnu ličnost i štetno za psihološki integritet djeteta.

Pravo na privatnost obuhvata ne samo pravo na stvarnu fizičku oblast već i neometano uživanje tog prostora. Kućna adresa nekog lica je lični podatak; stoga je zaštićena, te, u principu, novinari ne bi trebalo da je stavljaju na uvid javnosti. U predmetu *Alkaya protiv Turske*, novinar koji je izvještavao o provali u kuću slavne glumice povrijedio je njeno pravo na privatnost otkrivajući njenu kućnu adresu. Sud je utvrdio da čak i kad se pretpostavi postojanje javnog interesa da se izvijesti o tome da je bila žrtva provale, takav interes nije postojao kad je u pitanju objavljivanje tačnih pojedinosti o njenoj kućnoj adresi. Lokacija drugih mjesta koja se odnose na privatne sfere života može da bude problematična, kao što je to slučaj s centrom za liječenje zavisnosti koji je posjećivala N. Campbell.

4.2. Fizički i moralni integritet

Medicinske informacije

Novinari bi trebalo da obrate posebnu pažnju na medicinske informacije, jer je to od suštinskog značaja za uživanje prava nekog lica na poštovanje privatnosti. Ključno je ne samo poštovati osjećaj privatnosti pacijenta, već i čuvati njegovo povjerenje u medicinsku profesiju i zdravstvenu službu uopće. U protivnom, uticaj bi mogao biti toliko negativan da oni kojima je potrebna ljebarska pomoć mogu da oklijevaju da otkriju takve informacije kako bi dobili odgovarajuće liječenje.

U predmetu *Fürst-Pfeifer protiv Austrije*, objavljen je članak o registriranom sudskom vještaku za oblast psihologije u decembru 2008. godine, na regionalnom informativnom vebsajtu. U članku je posebno navedeno da je vještak za psihologiju patio od psiholoških problema kao što su promjene raspoloženja i napadi panike, ali je dugi niz godina radio kao imenovani sudski vještak. Prema stavu Suda, ozbiljna rasprava o stanju mentalnog zdravlja vještaka za oblast psihologije, pokrenuta obrazloženim sumnjama, mora da se posmatra kao rasprava od općeg interesa, jer sudski vještak treba da ispunjava standarde dobrog fizičkog i psihološkog zdravlja.

U predmetu *Armonienė protiv Litvanije*, najveći nacionalni dnevni list objavio je detalje o zdravstvenom stanju privatnog lica koje je bolovalo od HIV-a. Nakon što je lice o kome je riječ umrlo, njegova supruga je nastavila sudski postupak. Sud je zaključio da javno otkrivanje zdravstvenog stanja muža i navođenje njegovog punog imena, prezimena i prebivališta nije bilo u javnom interesu. Potvrđivanjem informacija o bolesti muža, zaposleni u Centru za SIDU su mogli negativno da utiču na spremnost drugih da se dobrovoljno testiraju na HIV.

U predmetu *Mitkus protiv Latvije*, list je povrijedio privatnost zatvorenika kad je objavio da je zaražen HIV-om. Članak je sadržavao i sliku, iako su državni pravosudni organi zabranili njegovo objavljivanje. Sud je utvrdio, s obzirom na to da su karakteristike zatvorenika bile jasno vidljive (navedeno je njegovo ime i prvo slovo prezimena, pojedinosti njegovog krivičnog dosijea i mjesto u kome služi kaznu), da je bilo sasvim moguće da ga drugi zatvorenici i ostala lica identificiraju i da se prema njemu ponašaju drugačije na osnovu ovakvog zdravstvenog stanja.

Moralni integritet

U principu, novinar će teško moći da opravda izvještavanje o privatnim, a posebno intimnim odnosima javnih ličnosti, ako to ne doprinosi raspravi od općeg interesa. U predmetu *Standard Verlags GmbH protiv Austrije (br.2)*, list je povrijedio privatnost lica o kojima je riječ kad je objavio članak u kome se komentiraju glasine da je supruga tadašnjeg austrijskog predsjednika željela da se razvede od njega i da je održavala bliske kontakte s jednim drugim političarem. Prema stavu Suda, novinari mogu da izvještavaju o informacijama o zdravstvenom stanju političara koje ih može spriječiti u vršenju dužnosti, ali ista sloboda se ne odnosi na bespredmetne tračeve o njihovim brakovima.

4.3. Pravo na sopstvenu sliku

Slika nekog lica predstavlja jedan od glavnih atributa njegove ili njene ličnosti, jer otkriva jedinstvene karakteristike po kojima se to lice razlikuje od drugih. To je bitna komponenta ličnog razvoja i svako ima pravo da kontrolira upotrebu sopstvene slike. U ovom svjetlu, objavljivanje fotografije generalno predstavlja značajnije miješanje u pravo na privatnost od prostog saopćavanja nečijeg imena.

Lica imaju pravo da odbiju objavljivanje svoje slike i da protestiraju zbog snimanja, čuvanja i reproduciranja slike od strane drugog lica.

Novinari bi, u principu, trebalo da obezbijede pristanak lica o kom je riječ u trenutku kad je slika napravljena, a ne samo ako i kad se objavljuje. U protivnom, bitni atribut ličnosti (slika) zavisi od trećih lica, a lice o kom je riječ nema nikakvu kontrolu nad njim.

Kao što je već pomenuto u prethodnim odjeljcima, slike snimljene bez pristanka lica o kojima je riječ ili tajno bez njihovog znanja rezultiraće kršenjem prava na privatnost, osim ako se ne smatra da doprinose raspravi od javnog interesa.

U predmetu *Mgn Limited protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, list je objavio članak o supermodelu Naomi Campbell. Naslov na naslovnoj strani lista je glasilo „Naomi: ja sam narkomanka“, a poduži članak u samom listu detaljno je opisivao liječenje Campbellove od zavisnosti. Članci su bili praćeni fotografijama snimljenim u tajnosti u blizini centra za anonimne narkomane u koji je ona tada odlazila. Nacionalni sudovi su zaključili da je objavljivanje informacija opravdano, pošto je u pitanju stvar od javnog interesa, s obzirom na to da je Campbell ranije javno negirala upotrebu droge, a članci su objelodanili da se liječi od bolesti zavisnosti. Međutim, iako je objavljivanje te informacije bilo opravdano, Sud je utvrdio da je dodatno objavljivanje fotografija bilo uvredljivo i uznemirujuće za nju, te da je narušilo njeno pravo na poštovanje privatnog života.

U predmetu *Müller protiv Njemačke*, podnosioci predstavke su prvo saznali za pretpostavljeno (a kasnije i potvrđeno) samoubistvo njihovog sina iz novinskog članka u kome je bila fotografija njihovog sina. Iako se objavljivanje fotografije bez njihovog pristanka smatralo kršenjem privatnosti podnosilaca predstavke, prateći članak je bio tačan i ni na koji način uvredljiv, a sama fotografija nije prikazivala nikakve specifične karakteristike. Uz to, podnosioci predstavke su mogli da traže sudsku zabranu kako bi spriječili dalje objavljivanje nepotvrđenih informacija. Zajednički efekat tih faktora umanjio je težinu povrede privatnosti, tako da podnosiocima predstavke nije dodijeljena nikakva odšteta.

4.3.1. Konkretni slučajevi fotografiranja i snimanja

Slike nasilnih ili traumatičnih događaja

U okviru svojih odgovornosti, novinari bi trebalo da budu taktični pri objavljivanju informacija koje se tiču ljudi pogođenih bolnom tragedijom, jer objavljivanje takvih informacija može za posljedicu da ima povredu prava na privatnost onih koji su pogođeni. U predmetu *Hachette Filipacchi Associés protiv Francuske*, nedjeljnik je objavio članak ilustriran fotografijom tijela ubijenog visokog zvaničnika koji je ležao na putu, licem okrenut prema kameri. Članovi porodice uspješno su tužili časopis za kršenje privatnosti.

CCTV (Sistem video-nadzora)

Novinari bi trebalo da se uzdrže od objavljivanja snimaka napravljenih putem sistema video-nadzora (CCTV) na kojima su privatna lica, bez pokrivanja lica na slikama, osim ako te informacije ne doprinose raspravi od općeg interesa. U predmetu *Peck protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, privatno lice (koje je patilo od depresije, ali nije bilo optuženo za bilo kakvo krivično djelo) snimljeno je dok je hodalo ulicom s kuhinjskim nožem u ruci, a potom je pokušalo da prereže sebi vene. Smatralo se da je objavljivanje ovih snimaka od strane lokalnog vijeća i medija kršenje njegovog prava na privatnost.

Skrivene kamere

Istraživačkim novinarima je dozvoljeno da koriste skrivene kamere za snimanje intervjua s licima koja nisu javne ličnosti samo pod određenim uvjetima. Upotreba skrivenih kamera dozvoljena je u sljedećim slučajevima: a) kad stvar doprinosi javnoj raspravi; b) kad izvještavanje nije usmjereno na pojedinca lično, već na jedan od njegovih profesionalnih aspekata, c) kad su lice i glas osobe prikriveni, i d) kad se razgovor ne vodi u uobičajenim poslovnim prostorijama.

U predmetu *Haldimann i drugi protiv Švicarske*, četiri novinara bila su uključena u snimanje i emitiranje dokumentarnog filma o prodaji proizvoda životnog osiguranja u kontekstu javnog nezadovoljstva praksom koju koriste posrednici u osiguranju. Dokumentarac je sadržavao dijelove intervjua snimljene skrivenom kamerom kako bi se istakle zloupotrebe posrednika u osiguranju. Sud je smatrao da miješanje u privatni život posrednika, koji se izjasnio protiv davanja mišljenja o intervjuu, nije bilo dovoljno ozbiljno da prevlada nad javnim interesom za dobijanje informacija o navodnim zloupotrebama u oblasti posredovanja u osiguranju.

Međutim, to što je neko slavna ličnost ili vrši neku funkciju ni pod kakvim okolnostima ne može opravdati stalno uznemiravanje od strane medija ili objavljivanje fotografija [ili informacija] do kojih se došlo na prevaru ili tajnim djelovanjem, ili objelodanjivanje detalja iz privatnog života lica koje predstavlja upliv u njihovu intimu.

Slikanje vjenčanja poznatih ličnosti

Izvjestavanje o vjenčanjima poznatih ličnosti i objavljivanje slika sa svečanosti je u načelu dozvoljeno, jer ona imaju svoju javnu stranu, pod određenim uvjetima, i onda kad nije dat pristanak.

U predmetu *Sihler-Jauch i Jauch protiv Njemačke*, nedjeljnik je objavio članak ilustriran s nekoliko fotografija o vjenčanju poznatog TV voditelja. Odlučeno je da novinar nije povrijedio pravo na privatnost bračnog para, jer je voditelj bio poznata ličnost i imao je snažan uticaj na formiranje javnog mnijenja. Pored toga, na spisku gostiju bila su istaknuta imena, uključujući i gradonačelnika Berlina, a bračni par nije prikazan u negativnom svjetlu.

Isto tako, u predmetu *Lillo-Stenberg i Saether protiv Norveške*, poznata muzičarka i glumica žalila se zbog toga što je štampa narušavala njihovu privatnost tokom svadbene proslave. Časopis je objavio članak o vjenčanju na dvije strane, praćen sa šest fotografija bez pristanka bračnog para. Sud je ocijenio da njihova privatnost nije bila narušena, jer se događaj održao na otvorenom i dostupnom mjestu, te da nisu prikazani u negativnom svjetlu, a njihova svadbena zabava bila je manje privatna stvar nego što bi to bila ceremonija vjenčanja.

Djeca

Novinari bi trebalo da izbjegavaju objavljivanje slika djece javnih ličnosti ako takve informacije ne doprinose raspravi od javnog interesa. U predmetu *Kahn protiv Njemačke*, objavljene su slike dvoje djece Olivera Kana (Khan), bivšeg golmana njemačke nogometne reprezentacije, i njegove supruge u jednom časopisu. Novinari su novčano kažnjeni zbog toga što su prekršili pravo porodice na privatnost. Sve fotografije prikazivale su djecu u društvu roditelja ili na ljetovanju, mada tema izvještaja nisu bila djeca kao takva, već odnos njihovih roditelja i karijera Olivera Kana.

U predmetu *Reklos i Davourlis protiv Grčke*, fotografiranje novorođene bebe bez pristanka njenih roditelja (na intenzivnoj njezi kojoj pristup treba da ima samo bolničko osoblje) smatrano je kršenjem prava na privatnost iako slike nisu objavljene.

4.4. Prepiska

U predmetu *Leempoel & S.A. ED. Ciné Revue protiv Belgije*, sutkinja je svjedočila u postupku parlamentarne kontrole postupanja u određenom predmetu. Od nje se tražilo da preda spise koje je donijela sa sobom kao dio pripreme. U spisima su bile lične bilješke o njenoj odbrani i preporuke njenog advokata o tome kako da komunicira i ponaša se pred komisijom. Jedan časopis je objavio članak koji sadrži dugačke izvode iz spisa za pripremu. Sud je ocijenio da je njena privatnost narušena, jer je članak sadržavao kritiku karaktera sutkinje i kopiju prepiske koja je bila privatna, u najužem smislu riječi, i za koju se nije moglo smatrati da na bilo koji način doprinosi raspravi od općeg interesa za društvo.

5. Izvještavanje o krivičnim djelima

P rilikom izvještavanja o krivičnim djelima novinari bi trebalo da obrate posebnu pažnju na to da li je lice o kome je riječ poznato javnosti. Činjenica da je lice predmet krivične istrage, čak i zbog veoma teškog krivičnog djela, sama po sebi ne opravdava da se prema njemu postupa na isti način kao prema javnoj ličnosti koja je više izložena publicitetu.

5.1. Opći principi

Javnost ima legitiman interes da bude obaviještena o zločinima, istražnim postupcima i suđenjima. Iako je cilj izvještavanja o krivičnim djelima da se javnost informira, novinar bi isto tako trebalo da izvještava u dobroj vjeri, uzdržavajući se od objavljivanja neutemeljenih i neprovjerenih optužbi.

Konkretno, novinari ne bi trebalo da predstavljaju neko lice kao krivca dok sud ne donese osuđujuću presudu. Treba napraviti jasnu razliku između sumnje i osude. Kao stvar dobre prakse, mediji bi mogli da preciziraju da li se neko izjasnio kao kriv ili ne, uzimajući u obzir da priznanje krivice ne treba predstavljati kao dokazanu krivicu.

5.2. Pravo žrtava (maloljetnika) na zaštitu identiteta

U predmetu *Krone Verlag GmbH & Co KG i Krone Multimedia GmbH & Co KG protiv Austrije*, list je otkrio identitet maloljetne žrtve seksualnog zlostavljanja objavljivanjem njene fotografije na svom vebsajtu. Iako je to pitanje koje izaziva zabrinutost javnosti, s obzirom na to da ni počinioci ni žrtva nisu bili javne ličnosti niti su prethodno ušli u javnu sferu, za razumijevanje pojedinosti slučaja nije bilo neophodno da se zna njihov identitet. Dijete nije bilo javna ličnost i Sud nije smatrao da je ona stupila na javnu scenu postavši žrtva krivičnog djela koje je privuklo veliku pažnju javnosti.

5.3. Pravo na privatnost lica za koje se pretpostavlja da je pedofil

U predmetu *Y protiv Švicarske*, utvrđeno je da je novinar narušio pravo na privatnost lica koje je procesuirano zbog pedofilije, a koje je na kraju oslobođeno. Članak je sadržavao znatan broj detaljnih informacija i izvode iz izjava podnosioca prijave policiji, koji su ocijenjeni kao kršenje njegovog prava na privatnost i nisu doprinosili javnoj raspravi.

5.4. Otkrivanje identiteta policijskog službenika pod istragom

U predmetu *Wirtschafts-Trend Zeitschriften-Verlagsgesellschaft protiv Austrije*, informativni časopis je objavio članak s izvodima iz zapisnika iz istrage u krivičnom postupku protiv trojice stranih policajaca koji su bili na letu kojim je lice deportirano. Deportirano lice koje su pratili je preminulo pod nerazjašnjenim okolnostima. Sud je presudio da je objelodanjivanje identiteta jednog policijskog službenika od strane informativnog časopisa negativno uticalo na njegov privatni i društveni život, a posebna pažnja je morala da bude posvećena tome da se on zaštiti od medijske osude.

5.5. Osumnjičena lica

Novinarima je u načelu dozvoljeno da objavljuju slike javnih ličnosti pod istragom, npr. zbog sumnje da su izvršili veliku poresku utaju. U predmetu *Verlagsgruppe News GmbH protiv Austrije (br. 2)*, list je objavio članak o istragama koje su bile u toku zbog sumnje na veliku poresku utaju protiv generalnog direktora poznatog proizvođača pištolja. Nije se smatralo da takvo izvještavanje krši pravo na privatnost generalnog direktora.

Novinar bi trebalo da bude mnogo pažljiviji kad su manje poznata lica u pitanju. U predmetu *Khuzhin i drugi protiv Rusije*, objavljivanje (tokom televizijskog sučeljavanja) slika pasoša lica optuženih za otmicu i mučenje nekoliko dana prije suđenja imalo je za posljedicu kršenje njihovog prava na privatnost.

5.6. Objavljivanje banalnih pojedinosti o optuženim licima

U predmetu *Bedat protiv Švicarske*, smatralo se da je novinar povrijedio pravo na privatnost privatnog lica optuženog za tri smrtna slučaja u vezi sa saobraćajnom nesrećom. Sud je smatrao da objavljivanje snimaka razgovora, izjava koje su dali supruga i ljekar optuženog i pisama koja je optuženi poslao istražnom sudiji u vezi sa banalnim pojedinostima njegovog svakodnevnog života u pritvoru nisu doprinijeli javnoj raspravi. Pored toga, Sud je naveo da je novinar prikazao krajnje negativnu sliku optuženog, koristeći kvazipodrugljiv ton, uz velike fotografije optuženog u krupnom planu uz tekst kao dokaz da je novinar želio da napiše senzacionalistički članak.

5.7. Lica lišena slobode

U predmetu *Toma protiv Rumunije*, nakon što je policija zadržala lice zbog posjedovanja droge, neki policijski službenici kontaktirali su novinare i pozvali ih da naprave fotografije tog lica u sjedištu policije. Sud je utvrdio da je povrijeđeno pravo tog lica na privatnost.

U drugom predmetu, *Khmel protiv Rusije*, policija je pozvala novinare u policijsku stanicu da naprave video snimak člana regionalnog zakonodavnog tijela, koji je uhapšen zbog sumnje da je vozio u pijanom stanju i zbog nepristojnog ponašanja. Neki od snimaka emitirani su na televiziji i smatralo se da krše njegovo pravo na privatnost.

5.8. Osuđena lica u stanju emocionalne razdražljivosti

U predmetu *Egeland i Hanseid protiv Norveške*, dva lista su objavila, mada bez pristanka, fotografije lica koje upravo treba da bude odvedeno na izdržavanje duge zatvorske kazne na koju je upravo osuđeno. Iako su se fotografije odnosile na javni događaj i bile snimljene na javnom mjestu u vrijeme kad je njen identitet već bio poznat javnosti, Sud je utvrdio da je način na koji ju je list prikazao bio posebno intruzivan, jer je bila uplakana i veoma potresena. Upravo je bila uhapšena u sudnici nakon što je obaviještena o presudi kojom je osuđena za trostruko ubistvo, što je povlačilo najstrožu kaznu.

5.9. Osuđena lica puštena na uvjetnu slobodu

Često se događa da javne vlasti, posebno organi za sprovođenje zakona, objavljuju slike traženih, uhapšenih ili lica puštenih na uvjetnu slobodu. U načelu, novinarima je dozvoljeno da preuzimaju i objavljuju takve slike. U predmetu *Österreichischer Rundfunk protiv Austrije*, bilo je prihvatljivo emitirati sliku šefa neonacističke organizacije koji je pušten na uvjetnu slobodu. Prema stavu Suda, njegov interes da se ne otkrije njegov fizički izgled nije bio važniji od činjenice da je on ozloglašena osoba koja je izvršila krivična djela političke prirode.

6. Etički kodeksi i instrumenti za samoregulaciju

Etički kodeksi i samoregulatorna tijela ili mehanizmi u čijem sastavu su izdavači, novinari, udruženja korisnika medija, stručnjaci iz akademskih krugova i sudije predstavljaju presudne elemente koji doprinose uravnoteženom i etičkom bavljenju novinarskim pozivom.

U načelu, novinari se ohrabruju da se pridržavaju ovih samoregulatornih alata.

Velika zbirka etičkih kodeksa može se naći na veb sajtu *Odgovorno novinarstvo*, zajedničkom projektu koji novinarima pruža velik broj različitih resursa, objašnjavajući novinarsku etiku i sisteme regulacije na globalnom nivou i dajući savjete o etičkom izvještavanju.

(<https://accountablejournalism.org/ethics-codes/international>).

7. Principi zaštite podataka

7.1. Prava pojedinca

a. Medijske kuće će morati da ispunjavaju svoje obaveze, u skladu s Ustavom i Konvencijom, da bi se osigurala privatnost pojedinaca.

Nadalje, u skladu sa članom 9. Konvencije 108 (Konvencija o zaštiti lica u odnosu na automatsku obradu ličnih podataka), odstupanja od osnovnih principa zaštite podataka se mogu dozvoliti, na primjer, da bi se osigurala sloboda izražavanja, samo kad su takva odstupanja predviđena zakonom države ugovornice Konvencije, i kad predstavljaju neophodne mjere u demokratskom društvu u interesu zaštite subjekta podataka ili prava i sloboda drugih.

Novinari će onda morati da procjenjuju, u svakom pojedinačnom slučaju, da li im je dopušteno da odstupe od osnovnih principa zaštite podataka u konkretnim okolnostima.

Kao rezultat toga, ključni principi zaštite podataka mogu u određenoj mjeri da važe i za medije koji obrađuju lične podatke za svoje novinarske aktivnosti.

Što se tiče prava pojedinca, u skladu sa članom 8. Konvencije 108, lica imaju pravo (u slučajevima u kojima ne važe odstupanja prema članu 9):

» da budu obaviještena o postojanju automatizirane zbirke s ličnim podacima, njenom osnovnoj svrsi, kao i o identitetu i stalnoj adresi ili pak adresi sjedišta firme u kojoj je zaposlen rukovalac zbirke;

» da u razumnim intervalima i bez pretjeranih kašnjenja ili troškova dobiju potvrdu o postojanju ličnih podataka koji se na njih odnose u automatiziranoj zbirci, kao i da im se ti podaci dostave u razumljivom obliku;

» da im se, prema potrebi, omogući ispravka tih podataka ili njihovo brisanje kad su obrađeni protivno odredbama domaćeg zakonodavstva u kojim su sadržana osnovna načela zaštite podataka o ličnosti;

» da mogu podnijeti žalbu u slučaju da nisu dobila odgovor na zahtjev da im se potvrdi ili, po potrebi, dostavi, ispravi ili izbriše neki podatak.

Prema novom zakonodavnom okviru Europske unije, u skladu s Općom uredbom o zaštiti podataka o ličnosti, prava pojedinaca će se čak i ojačati, tako da će pojedinci dobijati sveobuhvatnije informacije u trenutku prikupljanja i imaće, na primjer, pravo da se njihovi podaci izbrišu („pravo da se bude zaboravljen“), pravo na prenosivost svojih ličnih podataka, itd.

Odstupanja od ovih prava dozvoljena su samo ako su predviđena zakonom države ugovornice i ako predstavljaju neophodnu mjeru u demokratskom društvu u interesu zaštite subjekta podataka ili prava i sloboda drugih.

b. U načelu, shodno zahtjevima predviđenim nacionalnim pravom, pojedinci imaju pravo da dobiju informacije o podacima koje čuvaju odgovorni mediji.

Takav zahtjev može biti odbijen ako bi objavljivanje informacija ometalo novinarske aktivnosti (otkrivanje izvora, istraga koja je u toku, itd.), narušilo prava trećih lica ili nesrazmjerno snažno uticalo na slobodu izražavanja.

Mediji bi trebalo da usvoje procedure za postupanje sa zahtjevima za pristup informacijama. U slučaju odbijanja da se ispuni zahtjev, medijske kuće treba da evidentiraju razloge za tu odluku i da ih dostave licu o kome je riječ.

c. Objavljene vijesti ili tvrdnje, za koje se naknadno ispostavi da su bile netačne, urednik treba odmah da ispravi na odgovarajući način.

Ispravka objavljivanjem istinitih činjenica trebalo bi da sadrži upućivanje na netačan članak. Istinite činjenice treba objaviti čak i ako je greška priznata u nekom drugom obliku. U slučaju onlajn publikacije, ispravka treba da sadrži hiperlink ka originalnom sadržaju. Ako je objava izvršena u okviru same originalne publikacije, trebalo bi ju označiti kao takvu.

Ispravka, povlačenje ili opovrgavanje treba da se čuvaju zajedno s originalnom publikacijom i tokom istog vremenskog perioda.

Mediji bi trebalo da imaju procedure kojima se osigurava ostvarivanje prava na odgovor i prava na ispravku lažnih informacija nakon objavljivanja, što je još važnije u slučajevima kad su pravo na pristup i pravo na ispravku ograničeni prije objavljivanja (upor. član 29. Radna grupa, Preporuka 1/97, „Pravo u oblasti zaštite podataka o ličnosti i mediji“, 25. februar 1997. godine).

d. Lične podatke prikupljene povredom prava lica o kojima je riječ trebalo bi prije svega blokirati, a na kraju bi urednik trebalo i da ih izbriše.

e. Svako lice treba da ima pravo da podnese pritužbu i da ima djelotvoran pravni lijek u slučaju kršenja njegovog prava na zaštitu podataka, nakon što je obaviješteno o svojim pravima, tako da lijekovi budu efikasni u praksi i ne ostanu čisto teorijski.

Lica o kojima je riječ trebalo bi da budu u mogućnosti da upute svoje pritužbe direktno medijima koji izvještavaju, samoregulatornom tijelu i na kraju organu za zaštitu podataka ili sudovima.

Također bi trebalo da imaju pravo na odgovarajuću nadoknadu proporcionalnu kršenju i njegovim posljedicama.

U predmetu *Avram i drugi protiv Moldavije*, podnosioci predstavke, pet žena, žalile su se na emisiju prikazanu na nacionalnoj televiziji 10. maja 2003. godine, u kojoj su prikazani njihovi intimni video-snimci u sauni s pet muškaraca, od kojih su četvorica bili policajci. Snimci su korišteni u programu o korupciji u novinarstvu, a naročito u listu *Accente*. Sud je konstatirao da je miješanje u pravo podnosioca predstavke na privatnost bilo nesporno. To su potvrdili nacionalni sudovi i podnosioci predstavke su dobili odštetu.

Sud je u svojoj odluci smatrao da su iznosi dodijeljeni na nacionalnom nivou bili suviše niski da bi bili proporcionalni tako ozbiljnom miješanju u pravo podnosioca predstavke na poštovanje njihovog privatnog života, kao što je to bilo emitiranje njihovih intimnih video-snimaka na nacionalnoj televiziji. Sud je uzeo u obzir drastični efekat na privatni, porodični i socijalni život podnosioca predstavke i dodijelio im je dodatnu odštetu.

7.2. Mjere sigurnosti

Biće preduzete odgovarajuće mjere sigurnosti za zaštitu podataka o ličnosti koji se čuvaju u automatiziranim zbirkama podataka od slučajnog ili neovlaštenog uništenja ili slučajnog gubitka, kao i od neovlaštenog pristupa, izmjena ili distribuiranja.

Mediji treba da preduzmu odgovarajuće i razumne mjere za sigurno čuvanje podataka o ličnosti i da spriječe da budu namjerno ili zbog nemara ukradeni, izgubljeni ili zloupotrijebljeni. Oni bi trebalo da zaštite tehničke uređaje (pravila o jakim lozinkama, kontrole za prijavljivanje na sistem, šifriranje, odgovarajuće rezervne kopije, antivirusni softver i zaštitna barijera, itd.) koji se koriste unutar i izvan organizacije (USB, pametni telefoni, laptop računari, itd.).

Mediji bi u isto vrijeme trebalo da usvoje mjere i politike za fizičku sigurnost (brave, alarmi, ograničen pristup objektima, itd.). Treba usvojiti upravljačke i organizacione mjere, na primjer, da se uredi odnosi s obrađivačima podataka i ugovorno angažiranim saradnicima, da se definiše ograničeni broj lica koja će moći da pristupe podacima o ličnosti ili da se organizira stroga razdvojenost novinarskih i komercijalnih aktivnosti.

7.3. Obrada komercijalnog sadržaja

a. Područje primjene zakonodavstva o zaštiti podataka je izuzetno široko i mediji bi trebalo da imaju na umu da principi zaštite podataka o ličnosti u potpunosti važe i u vezi s komercijalnim sadržajima.

„Izuzete medija“ je neophodno, ali je strogo ograničeno na uređivački i novinarski sadržaj. Ovo izuzete se ne odnosi na ostale aktivnosti medijskih kuća, na primjer, kad oni obrađuju podatke o ličnosti u komercijalne ili administrativne svrhe.

U ovom drugom slučaju, medije bi trebalo smatrati „tradicionalnim“ rukovaocima podataka i oni bi trebalo da se u potpunosti pridržavaju zahtjeva koji se odnose na zaštitu podataka o ličnosti. Na primjer, mediji bi trebalo da u potpunosti primjenjuju principe zaštite podataka o ličnosti kad obrađuju lične podatke o svojim pretplatnicima (na primjer, u reklamne svrhe) ili o svojim zaposlenima.

Prilikom obrade podataka o ličnosti, štampa bi stoga trebalo da utvrdi jasnu razliku između obrade za uredničke potrebe i one za komercijalne ili administrativne potrebe.

b. Podaci o ličnosti prikupljeni za komercijalne potrebe obrađuju se samo ako za obradu postoji pravni osnov. Načela zaštite podataka poštuju se u svakom trenutku.

Postojanje zakonskog osnova za obradu podataka preduvjet je za legitimnost same obrade. Uz postojanje zakonskog osnova za obradu podataka, mediji će uzeti u obzir i sljedeće principe obrade podataka:

- » podaci se moraju obrađivati na pošten i zakonit način, bez uticaja na dostojanstvo subjekta podataka;
- » podaci mogu da se obrađuju samo u određene, jasno definirane i legitimne svrhe. Dalja obrada podataka u svrhe koje nisu kompatibilne s prvobitnom svrhom je neprihvatljiva;
- » podaci se mogu obrađivati samo u mjeri u kojoj je to potrebno za postizanje odgovarajuće legitimne svrhe. Podaci moraju biti primjereni i proporcionalni svrsi u koju se obrađuju;
- » podaci moraju biti validni, tačni i ažurirani, ako je potrebno. Podaci prikupljeni bez pravne osnove i bez značaja za svrhu obrade moraju se blokirati, izbrisati ili uništiti;
- » podaci se mogu čuvati samo tokom perioda neophodnog za postizanje svrhe obrade podataka. Nakon postizanja svrhe, moraju se blokirati, izbrisati ili uništiti ili čuvati u obliku koji isključuje mogućnost identifikacije lica, osim ako zakonom nije drugačije određeno.

Svi principi zaštite podataka o ličnosti uzimaju se u obzir istovremeno.

7.4. Najbolje prakse za osiguravanje i pokazivanje poštovanja propisa

Kao stvar dobre prakse, mediji bi trebalo da preuzmu sve neophodne mjere kako bi obezbijedili poštovanje zahtjeva za zaštitu podataka i pokazali to poštovanje.

Na primjer, može se pomenuti korisnost sljedećih alata za osiguranje „odgovornosti“:

- » imenovanje službenika za zaštitu podataka;
- » uspostavljanje registra aktivnosti za zaštitu podataka prilikom obrade;
- » izrada politike privatnosti;
- » interne procedure za razmatranje implikacija po zaštitu podataka u ključnim fazama novinarske aktivnosti i za donošenje brzih odluka u slučajevima etičkih poteškoća;
- » interne procedure za sastavljanje obavještenja, za postupanje po pritužbama pojedinaca, za upozoravanje uprave organizacije, za kontaktiranje organa za zaštitu podataka, za rješavanje slučajeva kršenja sigurnosti, itd.;
- » izrada procjene uticaja na privatnost u slučaju rizika za pojedince;
- » redovne kontrole radi provjere i obezbjeđivanja poštovanja propisa;
- » pregled ugovora i odnosa s obrađivačima i saradnicima po ugovoru;
- » osnovna obuka o zaštiti podataka i privatnosti za novinare i za zaposlene;
- » aktivnosti na podizanju nivoa svijesti (jasne informacije za pojedince, posebna stranica posvećena zaštiti podataka i privatnosti na veb sajtu ili na intranetu, itd.).

Odgovarajući „alati za osiguranje odgovornosti“ mogu se prilagoditi veličini i resursima pojedinačnih medija.

8. Reference

Konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (Europska konvencija o ljudskim pravima)

Član 8 – Pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života

1. Svako ima pravo na poštovanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.
2. Javne vlasti neće se miješati u vršenje ovog prava sem ako to nije u skladu sa zakonom i neophodno u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti ili ekonomske dobrobiti zemlje, radi sprečavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

Član 10 – Sloboda izražavanja

1. Svako ima pravo na slobodu izražavanja. Ovo pravo uključuje slobodu posjedovanja sopstvenog mišljenja, primanja i saopćavanja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj član ne sprečava države da zahtijevaju dozvole za rad televizijskih, radio i bioskopskih preduzeća.
2. Pošto korištenje ovih sloboda povlači za sobom dužnosti i odgovornosti, ono se može podvrgnuti formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom i neophodnim u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, teritorijalnog integriteta ili javne sigurnosti, radi sprečavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, zaštite ugleda ili prava drugih, sprečavanja otkrivanja obavještenja dobijenih u povjerenju, ili radi očuvanja autoriteta i nepristrasnosti sudstva.

Dokumenti Vijeća Europe

Konvencija o zaštiti lica u odnosu na automatsku obradu ličnih podataka

Preporuka CM/Rec(2018)1 Komiteta ministara državama članicama o medijskom pluralizmu i transparentnosti vlasništva nad medijima

Preporuka CM/Rec(2016)4 Komiteta ministara državama članicama o zaštiti novinarstva i sigurnosti novinara i ostalih medijskih aktera

Preporuka CM/Rec(2011)7 Komiteta ministara državama članicama o novom poimanju medija
Deklaracija Komiteta ministara o zaštiti i promoviranju istraživačkog novinarstva (26. septembar 2007. godine)

Rezolucija 2066 (2015), Odgovornost i etika medija u medijskom okruženju koje se mijenja, Parlamentarna skupština

Rezolucija 1843 (2011), Zaštita privatnosti i podataka o ličnosti na internetu i u onlajn medijima, Parlamentarna skupština

Rezolucija 1165 (1998), Pravo na privatnost, Parlamentarna skupština

Rezolucija 1003 (1993), Novinarska etika, Parlamentarna skupština

Sudska praksa Evropskog suda za ljudska prava

A. protiv Norveške, br. 28070/06, 9. april 2009.

Ageyev protiv Rusije, br. 7075/10, 18. april 2013.

Alkaya protiv Turske, br. 42811/06, 9. oktobar 2012.

Armonienė protiv Litvanije, br. 36919/02, 25. novembar 2008.

Axel Springer Ag protiv Njemačke [Vv], br. 39954/08, 7. februar 2012.

Bédat protiv Švicarske [Vv], br. 56925/08, 29. mart 2016.

Biriuk protiv Litvanije, br. 23373/03, 25. novembar 2008.

Björk Eiðsdóttir protiv Islanda, br. 46443/09, 10. juli 2012.

Bladet Tromsø i Stensaas protiv Norveške, br. 21980/93, 20. maj 1999.

Bodrožić protiv Srbije, br. 32550/05, 23. jun 2009.

Bohlen protiv Njemačke, br. 53495/09 i Ernst August von Hannover protiv Njemačke, br. 53649/09, 19. februar 2015.

Couderc i Hachette Filipacchi Associés protiv Francuske [Vv], br. 40454/07, 10. novembar 2015.

Dorothea Sihler-Jauch protiv Njemačke i Günther Jauch protiv Njemačke, br. 68273/10 i 34194/11, 24. maj 2016. (odluka)

Egeland i Hanseid protiv Norveške, br. 34438/04, 15. april 2009.

Erla Hlynsdóttir (br.2), br. 54125/10, 21. oktobar 2014.

Feldek protiv Slovačke, br. 29032/95, 12. juli 2001.

Flinkkilä i drugi protiv Finske, br. 25576/04, 6. april 2010.

Fürst-Pfeifer protiv Austrije, br. 33677/10 i 52340/10, 17. maj 2016.

Guseva protiv Bugarske, br. 6987/07, 17. februar 2015.

Hachette Filipacchi Associés protiv Francuske, br. 71111/01, 14. jun 2007.

Hachette Filipacchi Associés protiv Francuske [Vv], br. 40454/07, 10. novembar 2015.

Hachette Filipacchi Associés ("Ici Paris") protiv Francuske, br. 12268/03, 23. juli 2009.

Haldimann i drugi protiv Švicarske, br. 21830/09, 24. februar 2015.

Janowski protiv Poljske, br. 25716/94, 21. januar 1999.

Khan protiv Njemačke, br. 38030/12, 21. septembar 2016.

Khmel protiv Rusije, br. 20383/04, 12. decembar 2012.

Khuzhin i drugi protiv Rusije, br. 13470/02, 23. oktobar 2008.

Krone Verlag GmbH & Co. KG protiv Austrije, br. 34315/96, 26. februar 2002.

Krone Verlag GmbH & Co KG i Krone Multimedia GmbH & Co KG protiv Austrije, br. 33497/07, 17. januar 2012.

Leempoel & S.A. ED. Ciné Revue protiv Belgije, br. 64772/01, 9. novembar 2006.

Lillo-Stenberg i Sæther protiv Norveške, br. 13258/09, 16. januar 2014.

Mitkus protiv Latvije, br. 7259/03, 2. oktobar 2012.

MGN Limited protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 39401/04, 18. januar 2011.

Mosley protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 48009/08, 10. maj 2011.
Müller protiv Njemačke (Dec.), br. 43829/07, 14. septembar 2010.
Österreichischer Rundfunk protiv Austrije, br. 35841/02, 7. decembar 2006.
Peck protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 44647/98, 28. januar 2003.
Pentikäinen protiv Finske [Vv], br. 11882/10, 20. oktobar 2015.
Reklos i Davourlis protiv Grčke, br. 1234/05, 15. januar 2009.
Renaud protiv Francuske, br. 13290/07, 25. februar 2010.
Salihu i drugi protiv Švedske, br. 33628/15, 10. maj 2016. (odluka)
Schweizerische Radio- und Fernsehgesellschaft SRG protiv Švicarske, br. 34124/06, 21. jun 2012.
Selistö protiv Finske, br. 56767/00, 16. novembar 2004.
Standard Verlags GmbH protiv Austrije (br.2), br. 21277/05, 4. jun 2009.
Standard Verlags GmbH protiv Austrije (br. 3), br. 34702/07, 10. januar 2012.
Toma protiv Rumunije, br. 42716/02, 24. februar 2009.
Verlagsgruppe News GmbH protiv Austrije, br. 10520/02, 14. decembar 2006.
Von Hannover protiv Njemačke, br. 59320/00, 24. jun 2004.
Von Hannover protiv Njemačke (br.2) [Vv], br. 40660/08 i 60641/08, 7. februar 2012.
White protiv Švedske, br. 42435/02, 19. septembar 2006.
Wirtschafts-Trend Zeitschriften-Verlagsgesellschaft mbH protiv Austrije (br.2), br. 62746/00, 14. novembar 2002. (odluka)
Y protiv Švicarske, br. 22998/13, 6. jun 2017.
Zvagulis protiv Litvanije, br. 8619/09, 26. januar 2017. (odluka)

Ove smjernice sadrže skup standarda Vijeća Europe i Europskog suda za ljudska prava koji se odnose na zaštitu privatnosti javnih ličnosti i privatnih lica u medijima. Oni također obuhvataju principe zaštite podataka o ličnosti koji se zasnivaju na različitim regulatornim instrumentima i najboljim praksama.

Smjernice imaju za cilj da pomognu novinarima i drugim medijskim profesionalcima pri praktičnoj primjeni navedenih standarda na pojedinačne dileme vezane za etičko postupanje.

Publikacija je prevedena i objavljena u okviru zajedničkog programa Europske unije i Vijeća Europe „Horizontal Facility za Zapadni Balkan i Tursku 2019–2022“, i projekta „Sloboda izražavanja i sloboda medija u Bosni i Hercegovini (JUFREX)“. Mišljenja izražena u ovoj publikaciji su odgovornost autora i ne odražavaju nužno zvanična mišljenja Europske unije i Vijeća Europe.

Nasilje nad novinarima je u porastu u svim državama članicama Vijeća Europe – napadi su sve žešći i uključuju, u nekim slučajevima, ubistva i auto-bombe, kao i druge oblike fizičkog nasilja i prijetnji. Ovaj Vodič za primjenu Preporuke ima za cilj da državama članicama pruži konkretne odgovore na pitanje šta može i treba da se učini da se zašтите novinari i ostali medijski akteri.

On to čini stavljajući u širi kontekst Preporuku Komiteta ministara o zaštiti novinarstva i sigurnosti novinara i ostalih medijskih aktera, uključujući i upućivanja na sudsku praksu Europskog suda za ljudska prava i druge izvore. Što je još i važnije, u njemu su prikazane konkretne korisne prakse u ovoj oblasti i dati su prijedlozi za primjenu Preporuke, s ciljem da se problem sigurnosti i nekažnjivosti preseli iz sfere puke teorije i pretoči u upotrebljive mjere. Namjena Instrumenta za samoprocjenu koji je ponuđen u Vodiču za primjenu Preporuke jeste da pomogne državama članicama da objektivno sagledaju status primjene Preporuke u svojim pojedinačnim jurisdikcijama.

Publikacija je prevedena i objavljena u okviru zajedničkog programa Europske unije i Vijeća Europe „Horizontal Facility za Zapadni Balkan i Tursku 2019–2022“, i projekta „Sloboda izražavanja i sloboda medija u Bosni i Hercegovini (JUFREX)“. Mišljenja izražena u ovoj publikaciji su odgovornost autora i ne odražavaju nužno zvanična mišljenja Europske unije i Vijeća Europe.

www.coe.int/freedomofexpression

Zemlje članice Europske unije su odlučile da udruže svoja znanja, resurse i sudbine. Zajedno su izgradile stabilno okruženje, demokratiju i održivi razvoj zadržavajući kulturnu raznolikost, toleranciju i individualne slobode. Europska unija je posvećena dijeljenju svojih dostignuća i vrijednosti sa zemljama i narodima van svojih granica.

www.europa.eu

Prevod sufinansiran
od strane Europske unije

Vijeće Europe je vodeća organizacija za ljudska prava na kontinentu. Obuhvata 47 država, uključujući i sve članice Europske unije. Sve države članice Vijeća Europe potpisale su Europsku konvenciju o ljudskim pravima, sporazum čiji je cilj zaštita ljudskih prava, demokratije i vladavine prava. Europski sud za ljudska prava nadgleda primjenu Konvencije u državama članicama.

www.coe.int

